

[Vagn Bro.]

at give det godkendende rutebilnævn oplysning om den virkelige overenskomst med den sælgende rutebilejer.

Jeg har af statsrevisorernes betænkning forstået, at statsrevisorerne ikke har færdigbehandlet sagen, hvad for øvrigt er såre forståeligt, da deres betænkning jo allerede forelå ved folketingsårets begyndelse i oktober 1957, medens ombudsmandens meget omfattende udtalelse om denne sag er af 12. november 1957. Hertil kommer, at statsrevisorerne heller ikke havde kunnet gøre sig bekendt med de danske statsbaners generaldirektørs returnering over for ombudsmandens alvorlige påtale og kritik af det skete.

Når jeg har gjort disse bemærkninger — og jeg kan føje til ikke alene på egne og mit partis vegne, men også på det konservative folkepartis vegne — er det for at afværge, at man, når ombudsmandsudvalgets betænkning — forhåbentlig snart — kommer til at foreligge for folketinget og sagen da tages op til en virkelig debat her, skal kunne sige, at det kun var under den foreliggende sags behandling, en sådan debat kunne finde sted. Rutebilsagen vil rettelig kun kunne behandles af folketinget, når hele materialet foreligger her, og det sker altså først, når ombudsmandsudvalgets betænkning foreligger. Heraf følger også, at hvad der i øvrigt skal ske i denne sag, ikke er foregrebet ved, at tinget godkender statsrevisorernes betænkning. Det er mig i øvrigt bekendt, at rutebilnævnet nu har taget sagen op til behandling, og at dette også vil kunne få betydning for den endelige afgørelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag til folketingsbeslutning, sålydende:
„Statsregnskabet for 1955-56 godkendes“,
vedtoges uden afstemning.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om ungdommens uddannelsesfonds forvaltning og virksomhed.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1245, fremsættelsen i tidenden sp. 2609).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Per Hækkerup: Det lovforslag, den højtærede minister har fremsat om at forøge bevillingerne til ungdommens uddannelsesfond, følger sig ind som et led i de bestræbelser, der både under den tidligere og under den nuværende regering er udfoldet for at behandle og forbedre ungdommens uddannelsesforhold i almindelighed. Vi har tidligere i tinget modtaget oplysninger om arbejdet med at udvide de eksisterende undervisningsområder og arbejdet med at etablere nye uddannelsesformer. For ca. 1½ år siden vedtog det høje ting en ny formulering af lærlingeloven, der på en række områder betød en udbygning og en forbedring af uddannelsen for denne store gruppe af unge, og forleden dag behandlede tinget et lovforslag om tekniske skoler, der videreførte det, der blev påbegyndt ved lærlingelovens revision.

Med henblik på en anden del af ungdommen, nemlig de unge, som ikke modtager nogen faglig oplæring, og som ikke i øvrigt bliver delagtige i videregående og højere uddannelse, har arbejdsministeren i den tidligere regering i foråret nedsat en kommission, og det blev ved nedsættelsen understreget, at det var ønskeligt, at kommissionen ret hurtigt ville være i stand til at afslutte sit arbejde, så at tinget også kunne få lejlighed til at beskæftige sig med uddannelsesforholdene for denne meget store, vel den største del af ungdommen.

Det lovforslag, vi nu behandler, kommer derved, når vi ser det i sammenhæng med disse andre forslag, til at komplettere billedet. Jeg håber også, at vi vil være i stand til i indeværende folketingsår at blive færdige

[Per Hækkerup.]

med arbejdet vedrørende revisionen af loven om folkeskoler og loven om gymnasieskoler, således at dette almindelige grundlag for vort uddannelsesvæsen kan blive forbedret og ført up to date.

Det lovforslag, den højtærede minister har fremsat, betegner ikke nogen gennemgribende revision af loven om ungdommens uddannelsesfond. Forslaget er først og fremmest en ajourføring under hensyn til den forskydning, der er sket, siden vi for tre år siden gennemførte loven om ungdommens uddannelsesfond, en ajourføring dels under hensyn til den forskydning, der er sket i leveomkostningerne, dels under hensyn til, at antallet af unge, der modtager uddannelse i de institutioner, der er omfattet af loven, er vokset betragteligt i den mellemliggende periode. Når jeg betegner det som en ajourføring, ligger deri, at lovforslaget bygger på de samme principper og den samme administrative praksis, som er nedfældet i den gældende lov og udformet af bestyrelsen for ungdommens uddannelsesfond i den mellemliggende periode.

Jeg tror, vi skal erkende — det forstod jeg også var den højtærede undervisningsministers opfattelse — at dette lovforslag ikke kan betragtes som en slutsten i en udvikling, men kun som et skridt på vejen. Hvis vi skal nå frem til en virkelig demokratisering af den højere uddannelse, er det ikke tilstrækkeligt. Jeg tror, at en lovgivning, der skal føre til dette mål, nødvendigvis må komme til at bygge, i hvert fald i hovedsagen, på de principper og synspunkter, der var nedlagt i ungdomskommissionens betænkning om den højere uddannelses demokratisering, synspunkter og principper, som i stor udstrækning lå til grund for det lovforslag, der blev fremsat i 1954 om ungdommens uddannelsesfond, men som det som bekendt ikke lykkedes at få gennemført i det høje ting i den skikkelse, hvori det var fremsat. Vi er fra mit partis side stadig tilhængere af, at vi får gennemført en demokratisering af den højere uddannelse, og at en sådan foranstaltning tager sit udgangspunkt i ungdomskommissionens betænkning.

Med disse bemærkninger vil jeg på ingen måde underkende, at det nu foreliggende forslag virkelig betegner et nyt skridt i den

rigtige retning og en forbedring og udbygning af den eksisterende lov om ungdommens uddannelsesfond. Ved lovens gennemførelse for 3 år siden var der to uddannelsesgrupper af unge, som var med i den daværende undervisningsministers forslag, men blev taget ud under behandlingen her i tinget. Disse to grupper af unge har den nuværende højtærede undervisningsminister igen draget med ind under ungdommens uddannelsesfond, i hvert fald i et vist omfang.

Det gælder for det første den store gruppe af unge, der studerer ved vore seminarier. I det forslag, vi nu behandler, foreslår den højtærede undervisningsminister, at der skal gives seminarieeleverne ligestilling med de øvrige grupper af studerende unge, for så vidt angår adgangen til at opnå lån. Det var det samme synspunkt, der lå bag det forslag, vi behandlede for 3 år siden. Ser man på de legat- eller stipendiemidler, der for tiden stilles til rådighed for seminarieeleverne, viser det sig, at denne gruppe af unge ikke er ringere stillet end andre studerende. Derimod gælder det, at de ikke har den adgang til at få legater og stipendier suppleret med lån, som der i øvrigt er mulighed for inden for ungdommens uddannelsesfond, og det foreliggende lovforslag tilsigter at rette dette forhold.

Det andet spørgsmål i forbindelse med seminarieelevernes stilling er, om de 165 kr. i gennemsnit pr. seminarieelev, der, som det oplyses i bemærkningerne til lovforslaget, ydes til dækning eller hjælp til dækning af skolepengene for de seminarieelever, som studerer på private seminarier, er tilstrækkeligt til, at man kan sige, at der på dette område er sket en virkeliggørelse af det princip, vi jo i øvrigt har fastholdt for vore forskellige uddannelsesformer, nemlig at der skal være en formelt lige og uhindret adgang, uhindret af afgifter og skolepenge, til de forskellige former for uddannelse. Jeg ville være interesseret i at høre, om den højtærede undervisningsminister mener, at man med det nuværende beløb har tilfredsstillet denne principielle fordring, som jeg mener vi også må have lov til at gøre gældende på dette uddannelsesområde.

Den anden gruppe af unge, som beklageligvis faldt ud ved den gældende lovs gennemførelse for 3 år siden, men som er med-

[Per Hækkerup.]

taget i det foreliggende forslag, er gymnasiasterne. For gymnasiasternes vedkommende drejer det sig om to sæt af problemer, to hovedproblemer, kan man sige. Det ene problem er, at unge eller børn, der bor langt fra den skole, de skal gå på, eller den nærmeste skole, de har adgang til, er dårligere stillet end børn, der enten bor i selve skolebyen eller i umiddelbar nærhed af byen. På dette punkt imødekommer det fremsatte lovforslag ønsket om at skabe ligestilling. Det foreslås, at der skal gives et befordrings-tilskud og et tilskud til opholdsudgifterne for børn og unge, der er nødt til at bo i skolebyen og derved pådrager sig opholdsudgifter, som er større end de kostpenge, som beregnes på statens kostskoler.

Jeg er ikke helt klar over, om den afstands-begrænsning, der gælder for ydelsen af disse godtgørelser, nemlig 30 km, er den helt rigtige. Da ungdomskommissionen i sin tid udarbejdede sit forslag, regnede man med 10 km. Jeg er vel klar over, at der siden er sket en væsentlig udbygning af vort system af gymnasieskoler, og jeg er også klar over, at der er sket en fremgang i trafikal henseende, men om disse to forhold er tilstrækkelige til at begrunde, at man ændrer afstandsmålet fra de i sin tid af kommissionen foreslåede 10 km til 30 km, ved jeg ikke. Jeg vil være interesseret i, at vi eventuelt i udvalget får lejlighed til at se nærmere på dette spørgsmål.

Det andet problem, der foreligger for gymnasieungdommen, er, at børn og unge fra mindrebemidlede hjem, uanset deres bopæl, i en række tilfælde er afskåret fra at påbegynde og gennemføre en gymnasieuddannelse på grund af forældrenes økonomiske forhold. Dér stillede i sin tid ungdomskommissionen et forslag, som blev optaget i den tidligere højtærede undervisningsministers lovforslag fra efteråret 1954, om at gennemføre en stipendieordning for ubemidlede evnerige unge, der ønskede at erhverve sig en studentereksamen. Dette forslag er ikke kommet med i det her foreliggende, hvad jeg naturligvis betragter som beklageligt, idet det utvivlsomt for en virkelig effektiv demokratisering af de unges uddannelse er nødvendigt også at gennemføre en stipendieordning for gymnasieungdommen. Der kan næppe være

tvivl om, at den i social henseende skæve rekruttering til de højere uddannelsesformer først og fremmest sætter ind ved overgangen til gymnasiet mere end ved overgangen fra gymnasiet til de videregående uddannelsesformer; men jeg er klar over, at der i givet fald skulle anvendes et meget betragteligt beløb til en sådan stipendieordning for gymnasiaster, således at størstedelen af forhøjelsen efter lovforslaget ville være blevet slugt heraf.

Lovforslaget tilsigter en forhøjelse af det beløb, der stilles til rådighed for ungdommens uddannelsesfond, fra 6 mill. kr. til 12 mill. kr. Det må naturligvis være et problem for os, om denne forhøjelse kan siges at være tilstrækkelig eller rimelig. I bemærkningerne til lovforslaget understreges det, at siden vi for 3 år siden fastsatte de 6 mill. kr. som årlig ydelse af ungdommens uddannelsesfond, er der sket en væsentlig forskydning i forholdene. Dels er antallet af unge inden for de uddannelsesområder, der nu er inddraget under loven, vokset i forhold til antallet for 3 år siden, dels er leveomkostningerne steget med ca. 12 pct. siden lovens gennemførelse. Hvis man tager hensyn til den forøgelse, der derigennem sker af behovet for midler fra ungdommens uddannelsesfond, skulle beløbet ikke have været 6 mill. kr. i dag, men 8 mill. kr. Den reelle forøgelse bliver derfor kun 4 mill. kr.

Som nævnt inddrages to grupper af unge under loven. For gymnasieungdommens vedkommende regnes der i bemærkningerne med en udgift på ca. 1/2 mill. kr., og med det antal studerende, vi har på seminarierne i forhold til antallet af øvrige unge, der skal omfattes af loven, må man vel regne med — hvis seminarieeleverne lånemæssigt skal sidestilles med de øvrige unge — et beløb på henimod 1 mill. kr. til udlån til seminarieelever. Altså går ca. 1 1/2 mill. kr. til de nye grupper, der er inddraget under loven, således at den reelle forhøjelse bliver ca. 2 1/2 mill. kr. Heroverfor står det forslag, der er fremsat af Danske Studerendes Fællesråd, som regner med en udgift på ca. 30 mill. kr., og som bygger på ungdomskommissionens principper og forslag. Som oplyst i bemærkningerne er behovet for stipendier og lån af uddannelsesfondens bestyrelse anslået til 15 mill. kr. Jeg ville

[Per Hækkerup.]

være interesseret i i det kommende udvalg at få oplyst, hvorledes fondens bestyrelse er nået frem til dette beløb, og om der er anvendt ensartede principper og synspunkter i de forskellige institutioner, som formentlig har indgivet forslag og beretninger til bestyrelsen.

Der er i lovforslaget tale om en lidt anden fordeling mellem stipendier og lån end den hidtil anvendte. Det er et meget vigtigt spørgsmål, ikke mindst med henblik på om hjælpen bliver en virkelig effektiv støtte for en demokratiserende tendens. Jeg vil gerne i udvalget have en nærmere redegørelse for, hvorfor fordelingen foreslås ændret.

Det foreslås, at loven skal til revision om 3 år. Jeg tager dette — sammen med den højtærede undervisningsministers udtalelser ved fremsættelsen — som udtryk for, at vi kun står over for et skridt videre i udbygningen af ungdommens uddannelses demokratisering, og jeg håber, vi i udvalget kan få lejlighed til grundigt at drøfte problemet. Jeg tror, det ville være af interesse, hvis undervisningsministeriet ville benytte den 3-årige periode, indtil loven igen skal revideres, til at overveje en mere dybtgående revision af principper og synspunkter med henblik på det af ungdomskommissionen foreslåede, og tillige om vi som led i sådanne overvejelser kunne få gennemført nye såkaldte sociale studenterundersøgelser til sammenligning med og afløsning af dem fra 1947. Det ville give et bedre grundlag end det foreliggende til bedømmelse af, hvordan en mere permanent lovgivning på dette område i fremtiden skal se ud.

Heick: Jeg anser dette lovforslag for at være meget vigtigt, idet det berører en væsentlig del af fremtidslinjen i vort lands struktur. Imidlertid er der ingen grund til at gå ind i en principiel debat om spørgsmålet; den har vi haft for 3 år siden, og ved den lejlighed trak det ærede medlem hr. Henry Christensen som ordfører for venstre på ganske udmærket måde vore principielle synspunkter frem. Jeg skal blot gentage, at vi står på den linje, at det er forældrene, der har det første og største ansvar for deres børn og derfor også bør være dem, der hjælper børnene frem til en uddannelse.

Vi tilstræber en samfundsordning, hvor efter alle kan få råd til at give deres børn den uddannelse, som er ønskelig og påkrævet, og vi tilstræber endvidere, at de unge, når de har fået deres uddannelse, kan gå ind i et sundt og effektivt erhvervsliv, men vi erkender, at der er forhold, der modvirker dette, og vi erkender også, at noget af skylden herfor falder på den fremadskridende inflation og på skattepolitikken, der gør det vanskeligt for mange forældre at yde effektiv hjælp til deres børn. Når jeg nævner det her, er det, fordi der her består en meget stor forskel på det synspunkt, det ærede medlem hr. Per Hækkerup lige antydede, og på vor indstilling, idet det ærede medlem sagde, at vi måtte frem til en effektiv demokratisering af uddannelsen. Hvis udtrykket demokratisering af uddannelsen betyder, at vi skal henimod noget i retning af studenterløn, at staten har pligt til at sørge for den højere uddannelse til alle, som blot måtte ønske det eller selv mener de har evner dertil, er det uforeneligt med vort principielle syn på denne sag.

Nu foreligger der altså et lovforslag, og jeg vil straks til indledning sige, at jeg regner med, at et så vigtigt forslag som dette i realiteten er et regeringsforslag. Når jeg rejser det spørgsmål, om det er et regeringsforslag, er det, fordi jeg husker, hvor voldsomt retsforbundet gik imod denne lovgivning under debatten for 3 år siden. Ved første behandling (Folketingstidende 1954-55 sp. 763) motiverede det daværende ærede medlem, den nuværende højtærede indenrigsminister hr. Søren Olesen sin modstand mod forslaget med, at han ikke kunne indse, at det var rimeligt, at han gennem skatteudskrivningen skulle være med til at betale for, at naboens søn skulle studere. Ved tredje behandling (Folketingstidende 1954-55 sp. 4178) udtalte det samme ærede medlem, at han og hans parti ville stemme imod lovforslaget ved tredje behandling, fordi han frygtede, at der ville komme en forøgelse af lånebeløbene om kort tid.

Nu har skæbnen maget det sådan, at den højtærede indenrigsminister står som medforlagsstiller til et lovforslag, som han for 3 år siden har stemt imod, og som ikke alene tvinger indenrigsministeren til at betale for,

[Heick.]

at hans nabos søn kan studere, men som også indeholder den udvidelse af lånebeløbene, som det daværende ærede medlem frygtede. Et af tingets forhenværende medlemmer, hr. Hans Hansen (Rørby), udtalte sig noget stærkere ved en diskussion i min valgkreds, hvor vi kom ind på denne lovgivning. Han sagde, at han var modstander af denne lovgivning, for, sagde han, herved tvinger vi de dumme til at betale til de kloge, og det var han imod. Jeg er spændt på, hvad retsforbundets ordfører i dag vil sige om dette. Sådan kan tingene altså udvikle sig. Vi har lige hørt den højtærede indenrigsminister fremsætte et lovforslag om nedsættelse af grundskyld, så der er mange ting, der har ændret sig i løbet af kort tid. Det må være bitre piller at sluge for retsforbundet.

Af det beløb på 12 mill. kr., som nu foreslås, går 7 mill. kr. til stipendier og 5 mill. kr. til lån. Mit principielle syn er, at forøgelsen hovedsagelig skal falde på lånesektoren; deri er jeg altså i klar modstrid med det ærede medlem hr. Per Hækkerup. Jeg mener absolut, det ville være det sundeste at udvide på den måde.

Man har nu medtaget seminarieeleverne i lovforslaget, og jeg må her spørge den højtærede undervisningsminister, om ikke det nærmest er udtryk for en smule lovsjusk, når man ikke har nævnt noget lånebeløb for seminarieelevernes vedkommende. Jeg synes, der burde have været nævnt et beløb i lovforslaget, så man kunne have dannet sig et skøn over, hvor meget man havde tænkt sig at anvende til dette formål. Jeg vil anmode om at få dette spørgsmål grundigt behandlet i udvalget. Seminaristerne har i øjeblikket lånemuligheder i Dansk Studiefond. Hvis deres lånemuligheder her ikke er tilstrækkelige, kunne det godt ske, at Dansk Studiefond kunne stille større midler til rådighed for dem. Jeg synes, man skal samle de midler, der skal ydes som hjælp til den højere undervisning, så jeg ville foretrække, hvis seminaristernes lånebehov kunne dækkes gennem Dansk Studiefond.

Endelig vil jeg sætte et stort spørgsmålstegn ved betimeligheden af, at vi nu begynder at give tilskud til gymnasieundervisningen. Der er jeg også i modsætning til det ærede medlem hr. Per Hækkerup, så vi får

en hel del at snakke om i udvalget, hvis vi skal nå til enighed. Jeg vil her begrunde min modstand med, at skolerne, herunder gymnasieskolerne, er til debat i øjeblikket, hvorfor vi bør vente og se, hvad der kommer ud af hele den historie. Der er nævnt et beløb på 250 000 kr. som tilskud til transport. Det spørgsmål har man taget op lokalt en hel del steder. Jeg har f. eks. lige drøftet det med det ærede medlem hr. Lorentzen fra Skive, som meddelte mig, at i Skive har kommunen indført den ordning, at man betaler alle rejseudgifter for gymnasieelever fra Skive til henholdsvis Viborg og Struer.

Hvis vi nu her laver en ordning som den foreslåede, griber vi ind i disse forhold; skal vi betale det ene sted, skal vi også betale det andet. Jeg vil mene, at vi her er inde på et problem, som kan løses af de kommunale myndigheder, og at det derfor vil være klogt her ved dette forslag at samles om støtten til den højere undervisning i så stor udstrækning som muligt.

Om selve forslaget i øvrigt vil jeg sige, at jeg mener afgjort, vi skal lægge hovedvægten på en udvidelse af lånesektoren. Jeg tror, det er det sundeste af flere grunde. Vi ser f. eks. inden for ingeniørfaget i øjeblikket, at ikke så få, når de har fået en uddannelse, som har været den danske stat dyr, får plads i udlandet. Vel ved jeg, at disse rejser til udlandet tit kan være meget værdifulde for den danske stat, idet de unge kommer tilbage igen beriget med erfaringer. Men da vi sandsynligvis kan risikere at få en nettoafgang til udlandet, finder jeg det alligevel rimeligere, at vi lægger hovedvægten på lånemulighederne; så får vi da nogle af pengene igen.

Jeg vil henstille, at vi i udvalget får en drøftelse af mulighederne for at gøre de udlånte midler revolverende, så de kan genudlånes. Jeg håber, vi kan finde en udvej her.

På ét punkt mener jeg vi straks kan sige, at det er rimeligt at foretage en korrektion, som vi måske på en eller anden måde kan indbygge i selve lovforslaget. Det drejer sig om den fremadskridende inflation, som vil være mærkbar selv inden for en 3 års periode, samtidig med at der bliver et større antal studerende. Vi ser, at det i indværende år bliver vanskeligt at opretholde samme udbetaling pr. modtager som for tre

[Heick.]

år siden, og det vil sikkert blive vanskeligere endnu i de tre næste år. Jeg ved ikke, hvordan vi kan klare det problem.

Jeg slog op i Folketingstidende for at se, hvad den højtærede undervisningsminister sagde ved første behandling af det lovforslag om ungdommens uddannelsesfond, der blev fremsat i samlingen 1954-55; dengang var den højtærede minister almindeligt medlem af det høje ting. Han sagde henvendt til de unge studenter, at de, når de nu opstiller ønskesedler, og ret omfattende ønskesedler — jeg tænker her på det beløb på 31 mill. kr., som blev nævnt af det ærede medlem hr. Per Hækkerup — skal huske på — og her henviser jeg til ministerens ord i Folketingstidende 1954-55 sp. 754-755 — at der er titusinder af unge ude i erhvervslivet, som må præstere en stor indsats og lide store afsavn for at nå frem til den placering i samfundslivet, som de stræber imod; derfor må de unge studenter vise forståelse for, at dette er et spørgsmål, som ikke alene drejer sig om at ødsle nogle penge ud; det drejer sig også om et lighedsprincip med hensyn til denne kategori af unge og den kategori af unge, som ikke går studievejen.

Til slut vil jeg sige — og jeg går ud fra, at den højtærede minister er enig med mig heri — at hele dette spørgsmål må ses ud fra et almindeligt finansielt synspunkt. Det er godt nok, at vi bevilger midler, men de skal hentes ind ude hos skatteyderne, og de unge mennesker, det drejer sig om, er til syvende og sidst livsinteresserede i, at vi har et erhvervsliv, som har haft råd til at investere på alle mulige områder, således at det kan give dem muligheder for en fortjeneste, når deres tid kommer.

Hvidberg: De studerende ved vore universiteter påstår, at studenterne på Christian den Fjerdes tid, dengang da Valkendorf byggede Københavns første kollegium, havde det betydeligt bedre end studenterne i det demokratiske og socialt vidt fremskredne Danmark af i dag. Jeg er tilbøjelig til at tro, at de studerende i denne påstand har nogenlunde ret, ikke mindst når man ser på de bygningsmæssige og lokalemæssige forhold, hvorunder Københavns studenter henlever deres pengeløse og til dels også søvnløse tilværelse. Men

går vi nu lidt videre frem i tiden og tænker på forholdene for 40 til 50 år siden, ser man, at de studerende dengang på en helt anden måde kunne bygge deres studium op på stipendier, end de kan i dag. Jeg kan som eksempel nævne en præstegård, hvorfra fem sønner udgik, som alle tog en pæn embedseksamen ved Københavns universitet, og som kom til at øve en betydelig indsats i vort samfund. Jeg spurgte engang en af disse præstesønner, hvordan det overhovedet havde kunnet lade sig gøre. Svaret lød: stipendier. Ville man i dag stille det spørgsmål, om noget sådant var gørligt nu, ville svaret blive et blankt nej. Og det er jo ganske åbenbart, hvad man end vil mene, at der set ud fra et samfundshensyn er noget galt fat, hvad man nok historisk kunne eftervise.

Det er nødvendigt for samfundet, at der er nogle — og i de kommende år flere og flere — som får en videregående uddannelse eller måske endog en videnskabelig uddannelse. Når der i den forbindelse tales om, at den dumme så kommer til at betale for den kloge, som studerer videre, må vi deroverfor sige, at sådan er livet, og til syvende og sidst bliver det vel også til gavn for den såkaldt dumme. Det bliver måske endda mere nødvendigt end i nogen tidligere epoke af vort folks historie, at nogle får en videregående, ja, endog en videnskabelig uddannelse. Nu står vi i den situation, at en del af dem, der er bogligt dygtige eller måske endog videnskabeligt begavede, går tabt for en sådan videre uddannelse til skade for vort land, eller at en del, måske på grund af erhvervsarbejde, får et ringere og mere udtyndet studium, ja, at studietidens vilkår måske i nogen grad endog kommer til at angribe deres helbred. Det er farligt og måske farligere end i nogen tidligere epoke i vort folks historie. Den misere, vi således er kommet ud i, er, som alle ved, skabt af den økonomiske udvikling, der har bevirket, at det, vi kalder legatmassen, er blevet devalueret, samtidig med at de studerendes antal vokser mere og mere.

I gamle dage, som man siger, var det jo ofte sådan, at den enkelte — først adelsmanden, senere den velhavende borger med forståelse og midler — i nogen grad betragtede det som en ære at tage sig på at støtte de unge læsedygtige i deres studieår; men

[Hvidberg.]

den økonomiske udvikling siden første verdenskrig har ført med sig, at det, der tidligere følte som en slags ærespligt for enkelte, nu må overgå til den demokratiske stat som en forpligtelse for den. Jeg tror, det er vanskeligt at benægte dette, og det har jeg gerne villet sige til dem, som taler så stærkt imod, at staten skal betale til disse ting, og spørger, hvorfor den ene skal betale skat, for at den anden skal kunne studere o. s. v. Udviklingen har ganske simpelt ført med sig, at staten må hjælpe de unge, der er læsedygtige, til at gennemføre deres studier. Det er en investering, samfundet må foretage, og som vi ikke kan komme uden om. Men jeg vil så naturligvis hertil føje, at man samtidig må gøre alt, hvad man kan — det vil jeg give det ærede medlem hr. Heick ret i — for at gøre alvor af at støtte de endnu tilbageværende hjem, som, måske med afsavn, ved egne midler ønsker at holde deres børn til studierne. Lad os dog bevare så meget som muligt af det bedste i det gamle samfund og føre det med ind i det nye samfund! Og dertil hører netop dette, at man føler sig forpligtet til at hjælpe sine børn til at studere, og at man ikke ønsker, de skal tage nogen hjælp udefra, hvis man bare selv kan overkomme det.

Altså — hvad angår selve målet, tror jeg i og for sig, jeg må erklære mig enig med den højtærede minister og de fleste her: at vi må give de studieegnede, hvoriblandt også de videnskabeligt begavede findes, fri bane. Og jeg vil gå endnu videre og sige, at vi selvfølgelig — så vidt det overhovedet er muligt for os — må tilstræbe at stille dem lige i deres muligheder for at optage og gennemføre et studium eller en uddannelse.

Spørgsmålet bliver så, om det foreliggende lovforslag om en forøgelse af uddannelsesfonden virkelig kan komme til at betyde noget væsentligt for opfyldelsen af dette mål: at hjælpe de studerende, så at de kan gennemføre deres studier på de forskellige uddannelsesområder, og at støtte de hjem, der endnu kan og ønsker selv at hjælpe deres børn.

Ungdommens uddannelsesfond blev til i 1952 med et rådighedsbeløb på $1\frac{1}{2}$ mill. kr. om året. Det var det første skridt, der blev

taget, og i 1955 forøgedes midlerne til 4 mill. kr. til stipendier og 2 mill. kr. til studielån — altså i alt 6 mill. kr. Fra da af gled ungdommens uddannelsesfond, som det hedder i ministerens fremsættelsestale (sp. 2609),

„ind som en overordentlig vigtig faktor i den uddannelsessøgende ungdoms tilværelse“.

Det er rigtigt, at fonden er blevet en vigtig faktor, men jeg synes, det ville være godt, om folketingsudvalget kunne blive orienteret om, hvad der er sket i disse år, og få visse oplysninger fra de forskellige uddannelsesanstalter og stipendieudvalg, så at vi kunne danne os et klarere overblik over, hvordan det forholder sig, og hvad der mangler.

Efter disse to begivenheder, i 1952 og 1955, foreslås den årlige bevilling nu forhøjet med 6 mill. kr., men tillige skal så seminarier og husholdningsseminarier drages med ind ved lånemidlernes fordeling, og 500 000 kr. skal stilles til rådighed for gymnasiaster som hjælp til dækning af befordrings- og opholdsudgifter. Når man desuden tager i betragtning, at stadig nye uddannelsesskoler og institutioner melder sig, fordi de principielt kan sige, at de falder ind under lovens virkefelt, og endvidere de store årgange begynder at rykke frem med deres krav på også at få en videre uddannelse, må man alligevel stille det spørgsmål, om et forslag som det foreliggende er effektivt nok og hensigtsmæssigt nok opbygget. Selvfølgelig vil gennemførelsen af et forslag som dette betyde noget — det er ganske givet. Jeg ved ikke, hvor meget det gennemsnitligt vil betyde for de uddannelsessøgende; den slags spørgsmål er jo overordentlig vanskelige at besvare. Jeg har hørt kyndige studenter påstå, at det ikke ville betyde mere end ca. 23 kr. for dem om året. Mere kyndige har sagt, at det dog nok vil betyde en hjælp på 200 kr. mere end i øjeblikket — men det spørgsmål er jeg ikke i stand til at besvare.

For os i det konservative folkeparti står det nu sådan, at der for samfundet er tre områder at sætte ind på, når man skal hjælpe den uddannelsessøgende ungdom: 1) det, vi kalder legatordningen, 2) låneordningen og 3) lempelser i beskatningsreglerne. Med hensyn til dette sidste problem, beskatnin-

[Hvidberg.]

gen, lægger mit parti vægt på at påpege det urimelige i, at selverhvervende studenter skal finde sig i, at de beløb, de skraber sammen udelukkende for at gennemføre deres studium, beskattes fuldt ud. Jeg har netop i denne tid et tilfælde med en ung student — det kan jeg godt nævne her — som har fået afslag fra ungdommens uddannelsesfond, fordi hans årlige indtægt ved de forskellige job, han går og slider med, er for store. Af indtægten fra disse job beskattes han så hårdt, at han bliver nødt til at arbejde mere næste år; så kommer han højere op i skat, og mere og mere umuligt bliver det for ham at få stipendier, så han kan komme ud af sit erhvervsarbejde. Det er i det hele taget et af hovedproblemerne, hvordan vi skal bære os ad med at løskøbe de studerende fra deres erhvervsarbejde, så det ikke kommer til at tynde dem helbredsmæssigt og studiemæssigt. Også det bliver vi nødt til at tale om i udvalget. Vi finder det urimeligt at beskatte den unge mand, som kæmper for at skrabe sammen til at gennemføre sit studium. Det er jo også temmelig oprørende, at forældre, der lægger vægt på og sætter en ære i selv at føre deres børn gennem studiet — og gør det med undertiden temmelig store personlige afsavn — ikke støttes af det offentlige ved lempelse i beskattningen, men skal rammes hårdt, sådan som det jo er tilfældet. Der burde gennemføres en ordning, så studiegifter blev fuldt ud fradragsberettigede eller i det mindste kunne fradrages med et årligt beløb af f. eks. 3 000 kr.

Med hensyn til de to andre veje, som jeg har nævnt, stipendieordningen og låneordningen, vil adskillige i mit parti mene, at låneordningen ud fra et samfundssynspunkt er den bedste, og at det er låneordningen, som skal benyttes. Det ærede medlem hr. Heick var også inde på disse tanker og havde samme opfattelse. Det forstår jeg så udmærket godt. Jeg forstår også godt meningen med at fremdrage det på denne måde. Ikke desto mindre har jeg personlig mine alvorlige betænkeligheder derved. Når jeg ser på studenterne, hvis uddannelse jo er den længste og mest bekostelige og derfor vanskeligste at gennemføre, må jeg sige, at den indtægt, som efter endt embedseksamen bydes nogle af dem, er så beskeden, at det må forekomme adskillige unge voveligt

overhovedet at pådrage sig en gældsbyrde — for hvordan skal de få den betalt? Jeg har således hørt om en embedsmand, som først op i 50-60 års alderen kom til ende med sin studiegæld. Man kan da befrygte, at låneordningen vil kunne holde nogle ubemidlede, men begavede unge væk. Man kan fremdrage adskillige eksempler på, at den kandidat, som har en gældsbyrde, er betydelig ringere stillet end den kandidat, som efter endt eksamen står uden gæld. Jeg tror, at den kandidat, der er gældfri, har de bedste muligheder; han kan f. eks. komme ud at studere i udlandet; det er ikke helt let for den, der står med stor gældsbyrde.

Vi taler så ofte om, at vi skal gøre noget for de humanistiske fag. Jeg ser, at også naturvidenskabsmænd udtaler, at det er skæbnesvangert, hvis de humanistiske fag sakker agterud eller bliver tilsidesat i forhold til naturvidenskabelige eller teknisk videnskabelige fag. Det tror jeg man skulle tænke lidt på i forbindelse med en låneordning, for hvordan skal egentlig en ung adjunkt med den gage, han får, eller en ung præst kunne afbetale en gæld? Det er jo i det hele taget dem, der har deres uddannelse inden for det humanistiske område, som bliver vanskeligst stillet efter embedseksamen, og som mindst er i stand til at tilbagebetale en gæld. Jeg tror, vi må prøve på at finde frem til det rette forhold mellem stipendieordning og låneordning og ganske åbent erkende, at det ligger forskelligt for de forskellige uddannelsesområder.

Det ærede medlem hr. Per Hækkerup var i sin tale meget inde på spørgsmålet om inddragelsen af seminarister og gymnasiaster under lovens område. Jeg skal hertil sige, at jeg under seminaristerne alt muligt godt. Deres understøttelsesordning i henhold til bevilling på finansloven gør jo — det har bemærkningerne til dette lovforslag sikkert ret i — at de i stipendiemæssig henseende næppe er ringere stillet end de af uddannelsesfonden omfattede undervisningsområder. Men for nogle seminarister — det tror jeg den højtærede undervisningsminister har ret i — kan det i slutningen af studietiden komme til at knibe, så de bliver nødt til at optage lån, og noget bedre låneforhold for dem synes jeg i og for sig kunne være rimelig. Men der er jo det ved det, som jeg også berørte før, at ordningen for seminaristernes

[Hvidberg.]

vedkommende ikke er limiteret, og ved så egentlig nogen, hvad vi kommer ud i? For jeg er ikke helt sikker på, at der ikke vil komme en styrkende mængde låneansøgninger fra de lidt ældre seminarister. Jeg har noget indtryk af det også fra aftenseminariet. Jeg ved ikke fuld besked med det, men jeg kunne tænke mig, at der ville komme mange.

For gymnasiasternes vedkommende vil jeg allerførst på givne foranledning gøre opmærksom på, at de rejsepenge, som er foreslået for deres vedkommende, ikke er et spørgsmål om sporsvognspenge. Det er ikke det, det drejer sig om; det drejer sig om virkelige rejser, f. eks. fra Hobro til Randers, og her vil ordningen naturligvis være af stor betydning. Nu hørte jeg, at der måske også kunne være tale om, at disse problemer kunne løses lokalt, de kunne løses af de kommunale myndigheder. Jeg er ikke klar over, hvorvidt noget sådant kan gennemføres, men i hvert fald er udgiften på dette område jo limiteret til $\frac{1}{2}$ mill. kr. Der rejser sig imidlertid det spørgsmål, om det er nok. Hvordan skal vi straks kunne overskue det? Jeg vil ikke på nogen som helst måde underkende, at der af embedsmændene er gjort et meget dygtigt arbejde med udarbejdelsen af dette lovforslag — sådan som det altid gøres i undervisningsministeriet — men det er jo alligevel således, at man ikke er alvidende, selv om man sidder i undervisningsministeriet, og det vil måske vise sig at være et alt for lille beløb, således at nogle vil få og andre ikke, og at der vil komme vanskeligheder.

Jeg synes derfor, at de nu inddragne to nye områder i nogen grad tynger lovforslaget, selv om beløbet for gymnasiasternes vedkommende synes begrænset, og det gør det lidt vanskeligere at se, hvad loven i det hele taget kan komme til at betyde. Jeg kunne tænke mig at stille den højtærede undervisningsminister det spørgsmål, om det ikke var bedre at holde de to

nye områder ude fra det øvrige, således at vi fik to særlige puljer og de nye ting ikke kom til at forstyrre vore bestræbelser for at hjælpe den del af den studerende ungdom, der har det værst.

Til sidst vil også jeg — på foranledning af, at det ærede medlem hr. Per Hækkerup kom ind på skolelovsforslagene — have lov til at drage et suk i anledning af disse lovforslag, og det håber jeg ikke den højtærede undervisningsminister tager mig ilde op. Jeg ser nemlig sådan på det, at når man, således som man nu ønsker det, gennemfører disse love, der unægtelig vil komme til at forringe studentereksamen endog i betydelig grad, betyder det, at universitetsuddannelsen bliver så meget desto længere og altså så meget desto dyrere, og så er der jo en vis selvmodsigelse i, at man med den ene hånd giver penge til uddannelse, men med den anden hånd gør uddannelsen dyrere og vanskeligere. Jeg tror, man må tage hele spørgsmålet op i stor bredde, men det skal jeg ikke komme nærmere ind på — jeg ser, at jeg ikke må tale længere.

Endelig vil jeg sige til den højtærede undervisningsminister, at ministeren kan stole på, at vi fra vor side vil møde veloplagte og interesserede til arbejdet i udvalget for at nå frem til den bedste og lykkeligste ordning for vore uddannelsessøgende unge.

Helge Larsen: Det ærede medlem hr. Heick sagde, at forældrene har det første og det største ansvar for børnene, og det synspunkt er jeg aldeles ikke uenig i, men da børnenes evner og anlæg — heldigvis da — ikke er proportionale med forældrenes økonomiske formåen, rejser sig unægteligt det spørgsmål, hvorledes man kan sikre alle lejlighed til at nyttiggøre deres evner og anlæg. Dette må nødvendigvis føre til, at man også fra det offentliges side letter adgangen for mange til studier og uddannelse. Målet må vel principielt være, at der gives adgang for alle til at nyttiggøre deres evner,

[Helge Larsen.]

og dette princip underbygges jo ikke mindst i disse år af et andet synspunkt, som jeg vist bedst kan udtrykke ved at citere, hvad formanden for Danske Studerendes Fællesråd for nogen tid siden sagde i forbindelse med det lovforslag, vi behandler i dag. Han udtrykte det sådan, at investering i ungdommen er den mest produktive investering, der findes. Jeg tror i og for sig ikke, det er overdrevent. Det gælder samfundsøkonomisk, og det gælder også privatøkonomisk i den forstand, at den, der investerer noget i sin uddannelse, også vil få udbytte af det senere hen. På denne baggrund er det foreliggende lovforslag yderst velkomment, og jeg takker den højtærede undervisningsminister for fremsættelsen af det.

Jeg må dog lige føje et par bemærkninger til i forlængelse af det, det ærede medlem hr. Per Hækkerup sagde. Spørgsmålet om investering i ungdommens uddannelse er jo nemlig ikke bare et spørgsmål om investering i ungdommens uddannelsesfond, men det er et spørgsmål, der er opstået på mange andre områder. Det ærede medlem hr. Per Hækkerup nævnte den udbygning, der foregår for skolevæsenet, tekniske skoler, faglige skoler og på adskillige andre områder, og jeg skal hertil føje de planer, der foreligger for en udbygning af universiteterne, landbohøjskolen og polyteknisk læreanstalt. Der er her tale om meget betydelige investeringer over en årrække, som vil lette de unges uddannelsesmuligheder ganske betydeligt. De kan muligvis også bidrage til, at studenterne i København kan komme til at føre en mere solbeskinnethed end den, de efter det ærede medlem hr. Hvidbergs udtalelser fører i øjeblikket.

Selve lovforslaget er jo i det væsentligste en ajourføring af det forslag, som blev gennemført for 3 år siden, og det spørgsmål er blevet rejst her i dag, om forslaget vil være tilstrækkeligt. Det ærede medlem hr. Heick var i den forbindelse inde på det, han kalder den fremadskridende inflations indflydelse. Må jeg lige indskyde, at det med den fremadskridende inflation er lidt forældet, det har der ikke været tale om det sidste halve år. Men det ærede medlem nævnedes også, at vi i det kommende år vil stå over for

spørgsmålet om stigende studentertal, og derfor vil ganske naturligt og forventeligt kravet til ungdommens uddannelsesfond blive større. Så vidt jeg forstod det ærede medlem, var han inde på den tanke, at man måske ligefrem kunne åbne mulighed for, at de beløb, der er til rådighed, reguleres efter antallet af studenter. Det er en tanke, som jeg meget gerne vil være med til at drøfte nærmere i udvalget.

Der er i lovforslaget inddraget to nye grupper under ungdommens uddannelsesfond, og der er sagt en del om disse to grupper. Jeg skal ikke føje meget dertil. Til det ærede medlem hr. Heick vil jeg gerne sige, at når man har nævnt muligheden af at øge Dansk Studiefonds midler til udlån til seminarister, er dette, så vidt jeg forstår, ifølge Dansk Studiefonds opbygning ikke muligt, idet Dansk Studiefonds kapital er privat tilvejebragt og vist vanskeligt kan øges. Dertil kommer, at Dansk Studiefond kræver forrentning af de lån, den yder, medens de lån, der ydes gennem ungdommens uddannelsesfond, er rentefri, så jeg tror i og for sig ikke, det ville være nogen gavnlig udvej for seminaristerne. Jeg tror, at det forslag, den højtærede undervisningsminister har stillet, er det bedste.

Hvad angår det beløb, der er foreslået som støtte til gymnasiaster, forekommer det mig at være måske det mindste, der kan være tale om, hvis man virkelig skal yde støtte til gymnasiaster. Der er for mig ikke tvivl om, at netop økonomiske vanskeligheder i mange tilfælde hindrer unge med evner i at gå ind i gymnasiet, fordi de økonomiske krav, der stilles til forældrene, er så store, at man giver afkald på denne uddannelse. De to former for hjælp, der er foreslået: rejsehjælpen og opholdshjælpen, vil ganske givet kunne medvirke til, at en del af de vanskeligheder, som disse unge har, vil kunne bringes af vejen. Jeg tror, det ærede medlem hr. Per Hækkerup har ret i, at den skæve fordeling, vi fortsat har i rekrutteringen af studerende ved de højere læreanstalter, i højere grad opstår ved indgangen til gymnasiet end ved indgangen til det egentlige studium, efter at gymnasietiden er endt.

Jeg skal med disse bemærkninger anbefale lovforslaget til en hurtig og velvillig behandling.

Alfred Jørgensen: Det forslag, der er til behandling, om ændring i loven om ungdommens uddannelsesfond bygger på den tanke, at ingen af økonomiske grunde skal være afskåret fra at få en uddannelse på universitetet eller andre højere læreanstalter, hvis de i øvrigt egner sig for en sådan uddannelse; der synes jo efterhånden at være almindelig tilslutning til dette synspunkt.

De spørgsmål, der så skal tages stilling til, er for det første, hvilket omfang statens hjælp på dette område bør have, for det andet, under hvilken form hjælpen bør ydes. I lovforslaget regnes der med to former for støtte: legater og lån. Legatbeløbet skal således sættes op fra 4 mill. kr. til 7 mill. kr., medens lånebeløbet hæves fra 2 mill. kr. til 5 mill. kr.

Jeg vil gerne udtale min påskønnelse af, at den højtærede undervisningsminister i forslaget har ændret forholdet mellem legater og lån til gunst for låneordningen, og fra retsforbundets side ser vi gerne denne tendens fulgt op, så langt saglige grunde ikke taler derimod. Det er nemlig efter vor opfattelse ikke lige meget, under hvilken form hjælpen til ungdommen ydes. Det er jo en kendsgerning, at de beløb, der uddeles som legatmidler, ikke vender tilbage, medens lånene kommer tilbage i kassen og kan gå ud igen som nye lån. Vi vil således gennem låneordningen oparbejde en stadig voksende fond og nærme os det punkt, hvor denne låneordning kan hvile i sig selv, således at samfundet lettes for den byrde, det må bære i den tid, hvor låneordningen bygges op.

Men det er ikke alene samfundets ydelser, jeg tænker på, når jeg fremhæver låneordningen fremfor legatorordningen. Jeg tænker også på den ungdom, der skal modtage hjælpen til sin uddannelse. Der er for mig ingen tvivl om, at det er et godt princip og et led i en sund moralsk opdragelse at lade de unge betale tilbage, hvad samfundet har ydet dem som hjælp til deres uddannelse. Det kan så være et spørgsmål, hvad man skal lægge størst vægt på: den intellektuelle eller den moralske opdragelse.

Jeg vil også understrege, at den uddannelse, der er tale om, som regel fører til stillinger, der gør tilbagebetaling mulig og naturlig. Jeg er imidlertid klar over, at lån ikke kan være den eneste form for hjælp til den studerende ungdom. I de tilfælde, hvor

det tilsigtes at yde hjælp til dækning af rejse- og opholdsudgifter for elever, der forbereder sig til studentereksamen og bor langt fra gymnasium eller studenterkursus, synes det mig, at legatorordningen vil være den naturlige form for hjælp, også ud fra den betragtning, at en tilbagebetalingspligt vanskeligere kan pålægges de yngre årgange af den studerende ungdom. Hvor understøttelsen ydes til en almindelig nedsættelse af skolepenge eller i det hele taget ydes med mindre beløb til de enkelte elever, vil en legatorordning vel også som regel være at foretrække. Men i alle de tilfælde, hvor støtten kan gives i form af lån, mener jeg at denne fremgangsmåde bør foretrækkes.

Jeg vil i denne forbindelse med den højtærede formands tilladelse citere en udtalelse fra retsforbundets ungdom, vedtaget i Horsens den 16. ds., hvor det bl. a. hedder:

„Vi opfordrer folketinget til at ændre ungdommens uddannelsesfond, så den kun yder studielån. Derved opnår man, at fonden i løbet af en årrække bliver selvsupplerende, så statens støtte kan op-høre.“

Og længere nede:

„En ordning som den foreslåede vil være af større betydning for de studerende end en, hvor uddannelsen delvis finansieres ved stipendier. Den vil også være sundere for samfundet.“

Sådan ser ungdommen selv altså på dette spørgsmål.

En nærmere undersøgelse af hele spørgsmålet om studielånsbevillinger og legatbevillinger må blive en væsentlig opgave for et kommende udvalg. Jeg anerkender og påskønner, at der i forslaget er taget et skridt i den rigtige retning, i retning af at gå lånevejen, og vi vil fra retsforbundets side under behandlingen af lovforslaget gerne medvirke til, at hjælpen til den studerende ungdom ydes som lån fremfor som tilskud, hvor saglige grunde ikke taler imod sådan en ordning.

Ragnhild Andersen: Som det blev fastsat i loven af 24. maj 1955 om ungdommens uddannelsesfond, skulle den revideres i indeværende samling, og det er forslaget til en revision, vi behandler i dag. Det var jo ikke hensigten, da man vedtog loven i 1955,

[Ragnhild Andersen.]

at det kun skulle være en ajourføring, men der var dengang tale om at tage loven op til en revision, hvorved man virkelig forbedrede støtten til ungdommens uddannelse.

Den kommunistiske gruppe hilser med tilfredshed, at undervisningsministeren med dette forslag har rejst spørgsmålet dels om en forbedring af statens støtte til den studerende ungdom, dels om at udvide støtten til at omfatte nye grupper, nemlig gymnasiaster og elever på seminarier. Min gruppe kan erklære sig tilfreds med lovforslagets princip, at fonden skal yde støtte også til gymnasiasterne og til eleverne på seminarierne, men kommunisterne kan ikke erklære sig tilfreds med, at den højtærede minister er standset op ved en forbedring på 6 mill. kr., når der i virkeligheden er behov for en langt større støtte.

Studiefondens bestyrelse går ind for, at der behøves 15 mill. kr. i stedet for de nuværende 6 mill. kr.; studenterne selv går ind for, at der er behov for 2½ gang det beløb, der er tale om i lovforslaget, 2½ gang 12 mill. kr. eller mere nøjagtigt ca. 29 mill. kr., heri dog ikke indbefattet den støtte, der er foreslået til gymnasiaster og elever på seminarier, idet studenterne ikke har regnet disse grupper med.

I en årrække efter krigen har der været talt og skrevet meget om og været lovet vore unge meget om demokratisering af vort samfund. Det er ikke få smukke taler, der er blevet holdt om, at alle skulle sikres lige adgang til gymnasium, til læreanstalter, til universiteter, til den højeste uddannelse i vort samfund. Også før krigen var det et almindeligt ønske i befolkningen, at undervisningen blev demokratiseret, så arbejderne, husmændenes og fiskernes børn fik mulighed for at udnytte deres evner og begavelse, men under og efter krigen gik man over til at love ungdommen, at nu ville man gøre fortidens uret god: man ville bryde uddannelsesmonopolet, som det hed, ved en forsvarlig støtteordning. Det var med henblik på dette, at ungdomskommissionen blev nedsat. Den sad i årevis, den afgav betænkninger, der ikke kunne siges noget imod, og den stillede forslag, men hvad er det blevet til med disse udmærkede forslag? Det er gået meget langsomt, man kan sige med sneglefart, i spørgsmålet om

den økonomiske støtte til ungdommens uddannelse. Kun kommunisterne var i 1951 parat til at give en virkelig støtte, idet de stillede forslag om at yde 20 mill. kr. til ungdommens uddannelse, sådan som det dengang var foreslået af ungdomskommissionen. Først i 1952 fik vi, hvad også undervisningsministeren omtalte, den første lov, den „lille“ lov om 1,5 mill. kr., og så måtte man vente tre år, før vi i 1955 fik loven om de 6 mill. kr.; oprindeligt var der af den socialdemokratiske regering foreslået 10 mill. kr., men støtten blev her i folketinget brutalt skåret ned til 6 mill. kr. Er det ikke mærkeligt, når man taler mere og mere om velfærdsstaten, at man så ikke hurtigere kan gennemføre den fornødne støtte til ungdommens uddannelse og til uddannelsens demokratisering? Vi ved, at vi i de nærmest kommende år skal modtage de store unge årgange ikke blot i erhvervene, men også i gymnasier, på seminarier og læreanstalter. Vi ved, at der i vort land er stor mangel på uddannede folk, mangel ikke alene på veluddannede teknikere, men også på lærere. Vi ved, at der er brug for mange lærere, hvis skolernes behov herfor skal dækkes. Vi ved, at der også på andre områder er brug for veluddannede folk, f. eks. inden for de humanistiske fag.

Men vil en gennemførelse af lovforslaget nu give de unge muligheder for at få denne uddannelse? Den højtærede undervisningsminister siger, at der endnu er langt igen, før de, der tidligere af økonomiske grunde var afskåret fra at gennemføre et studium, bliver i stand hertil. Ja, det må man sige, selv om også dette lovforslag bliver gennemført. Vi er ganske enige med den højtærede undervisningsminister, når han siger, at samfundet ikke længere har råd til at undvære de velbegavede fra middel- og småkårshjem, der hidtil har været udelukket fra et universitetsstudium og anden videregående uddannelse; ja, vi står last og brast med ham. Samfundet har ikke længere råd til at undvære de velbegavede fra de små hjem. Men mener regeringen og undervisningsministeren virkelig, at en gennemførelse af dette lovforslag vil hidføre den radikale ændring, der er behov for? Det mener de næppe, så lidt som den socialdemokratiske ordfører, det ærede medlem hr. Per Hækkerup, turde sige, at der her var

[Ragnhild Andersen.]

tale om mere end godt og vel en ajourføring af den hidtidige lovgivning.

Danske Studerendes Fællesråd henvendte sig for kort tid siden til undervisningsministeren og de politiske partier, og det var jo temmelig alvorlige ting, de unge gav udtryk for. Kan man tilbagevise deres påstand om, at studenterne havde det bedre under Christian den Fjerde? Ordføreren for det konservative folkeparti, det ærede medlem hr. Hvidberg, turde ikke tilbagevise påstanden, når man så på de bygninger og lokaliteter, de unge studerende har at færdes i. Men tør man tilbagevise den, når man ser på de økonomiske vilkår, mange af de unge har? Jeg tør ikke. Når jeg tænker på de studerende, der kommer ved dørene for at samle aviser, på dem, der står på gaderne og sælger juletræer ved juletid, eller på dem, der kører for budcentraler for at skaffe sig penge til udkommet, må jeg sige, at det jo ikke er de kår, man burde byde den studerende ungdom. Arbejde er godt, det skal man ikke vige tilbage for, heller ikke, selv om det er et ganske almindeligt arbejde. Men det, vi har brug for, er dog, at de unge får mulighed for at passe deres studier i den tid, der er levnet dem hertil.

Jeg stiller det spørgsmål: kan man tilbagevise Danske Studerendes Fællesråds udregning af, at der er behov for 29 mill. kr., hvis man skal imødekomme de studerende, som nu uddannes på universiteter og høje læreanstalter? Efter vor opfattelse er der god fornuft i studenternes regnestykke. De regner jo ikke med høje studenterløbninger. De regner heller ikke med, som det blev sagt af ordføreren for venstre, det ærede medlem hr. Heick, at alle studenter skal have hjælp. De regner med, at de økonomisk trængende studenter skal have hjælp. Og hvad går de ud fra? At man skal kunne få en hjælp på maksimalt 3 221 kr. om året. Det er studenternes regnestykke, for så vidt det blev vedtaget at yde de 29 mill. kr. 3 221 kr. til trængende studenter, det betyder knap 270 kr. om måneden. Jeg vil tro, at enhver må give mig ret i, at dette tal fortæller os, at selv om studenterne kunne få en sådan støtte, måtte forældrene alligevel spæde anseligt til, for at de unge kunne gennemgå en langvarig uddannelse. Det tror jeg enhver må give mig ret i, og derfor

er efter vor opfattelse studenternes ønske om at få 29 mill. kr. rimeligt og beskedent; det er ikke en øre for meget.

Kendsgerningerne er jo hårde krabater at slå med. På den fjerde almindelige studenterkonference i november 1957 konstaterede de unge studerende, at frafaldsprocenten var ca. 50 for de mandlige og 85 for de kvindelige studenter vedkommende. Hvad vil det sige? Det betyder, at i hvert fald halvdelen — for nu ikke at tage hele procenten for de kvindelige studerendes vedkommende, da der jo af og til sker det menneskelige, at de gifter sig og ophører med studiet — af dem, der begynder at studere, må opgive deres studium på grund af fortvivlede økonomiske forhold. Studenterkonferencen konstaterede ligeledes, at ca. 60 pct. af de studerende må have arbejde ved siden af studierne for overhovedet at kunne studere. Det konstateredes, at det fortsat kun er 6 pct. af de studerende, som gennemfører studiet, der kommer fra småkårshjem, fra arbejder-, husmands- og fiskerhjem. Ja, man må sandelig sige, at det er gået langsomt med demokratiseringen. Nu er der gået 13 år siden besættelsen, da man gav ungdommen de store løfter, og alt dette siger i hvert fald mit parti, at det foreliggende lovforslag nok betegner et fremskridt, men at det hverken svarer til de studerendes behov for hjælp eller til, hvad vort land har brug for.

Lovforslaget går ud på, at de 4 mill. kr., der hidtil er ydet til stipendier, forhøjes med 3 mill. kr., og at studielånet på hidtil 2 mill. kr. ligeledes forhøjes med 3 mill. kr.

Min gruppe er enig med de studerende, når de hævder, at den største støtte bør ydes som legater fremfor som studielån. Det er blevet sagt i dag, bl. a. af ordføreren for det socialdemokratiske parti og ordføreren for det konservative parti, at det i mange tilfælde vil være at foretrække at yde de unge legater i stedet for lån, og jeg vil vove den påstand, at mange af de økonomisk vanskeligt stillede vil holde sig tilbage, for så vidt støtten skal ydes i form af lån, for kun de, der kan regne med forældrenes støtte til tilbagebetaling af lånet i de første år, efter at de er blevet færdige med deres studier, vil turde påtage sig sådanne forpligtelser, som følger med lån til studiet gennem en længere årrække.

[Ragnild Andersen.]

Derfor mener vi, at man bør foretrække legater for lån.

Et nærmere kig på lovforslaget vil vise, at der i selve forslaget ikke er tale om nogen egentlig forbedring af den nuværende støtte på 6 mill. kr. til de grupper, der i dag kan få støtte fra fonden. Det er blevet sagt af andre, at de første 500 000 kr. af den nye bevilling vil gå fra, idet de er beregnet til befordrings- og opholdsudgifter til gymnasiaster, som ikke tidligere har fået hjælp af fonden. Desuden vil man nu også give elever på seminarier og husholdningsseminarier støtte af lånemidlerne, og det betyder, at antallet af studerende, der kan søge lån af fonden, vil stige fra 18 000 til 27 000. Den ærede ordfører for socialdemokratiet udtalte — og det samme går de unges regnestykke ud på — at det rimeligvis vil belaste låneafdelingen med 1 mill. kr. Dertil kommer, at der i år er 3 000 flere studerende, end der var i 1955. Sammen med prisudviklingen betyder disse 3 000 flere, at det beløb på 6 mill. kr., som fastsattes i 1955, skulle reguleres op til 9 mill. kr. — det går i alt fald Danske Studerendes Fællesråds beregninger ud på — dersom man blot skulle bevare status quo.

Fællesrådet peger i sin sidste henvendelse på, at lovforslaget reelt kun vil give en forbedring på små 1½ mill. kr. i alt, ½ mill. kr. til legater og 900 000 kr. til lånebeløb. Kan vi være bekendt, at vi ikke forbedrer uddannelsesfonden for vore unge med mere end 1½ mill. kr.? Min gruppe mener det ikke. Vi mener videre, at den foreslåede støtte til gymnasiasterne er for lille; vi mener, at der også bør gives stipendier til gymnasiasterne, for det er jo rigtigt, hvad andre ordførere har været inde på, at med gymnasieuddannelsen begynder den egentlige videre uddannelse af de unge; mange økonomisk dårligt stillede forældre må opgive at lade deres børn komme i gymnasiet og senere hen få del i den videregående uddannelse. Man burde altså øge støtten til gymnasiasterne ud over de 500 000 kr. til befordrings- og opholdsudgifter, som er foreslået.

Den foreslåede forbedring for den studerende ungdom, som jo kommer til i stigende tal, er efter vor opfattelse ganske

utilfredsstillende. Den kan måske nok tilfredsstille retsforbundet, som, da vi sidst behandlede det tilsvarende lovforslag, ikke ville stemme for det. Jeg må i denne forbindelse hilse med tilfredshed, at de unge har overbevist de ældre om, at der i hvert fald må lån til; retsforbundet går dog i dag ind for at yde lån til de unge studerende, og man lægger fra den side vægt på, at det meste bliver ydet som lån.

Min gruppe mener, at efter de bemærkninger, der er faldet i dag, må der være mulighed for at forbedre lovforslaget i folketinget. Jeg forstår ikke, at den ærede ordfører for socialdemokratiet, hr. Per Hækkerup, der dog engang var medlem af ungdomskommissionen, og som altså kender de unges vilkår, kunne sige, at man måtte foretage en dybtgående undersøgelse i de nærmest kommende 3 år for at finde frem til en forbedring af loven. Vi har haft dybtgående undersøgelser nok; nu drejer det sig om at få gennemført sådanne foranstaltninger, at man kan tale om en virkelig lige ret til den højere uddannelse. Når vi i vort land kan tilbyde på statens bekostning at uddanne jetpiloter — det koster ¼ mill. kr. at uddanne hver enkelt af dem — hvem tør så påstå, at vi ikke har råd til at give 30 mill. kr. ud, for at unge fra småkårs hjem kan gennemføre en højere uddannelse?

Med disse bemærkninger opfordrer jeg til, at man i udvalget forbedrer dette lovs lag ganske betydeligt. Spaden er stukket i jorden, men den er ikke stukket dybt nok; der er god muld længere nede, som skal frem i lyset. Derfor bør dette lovforslag forbedres, før det kommer til anden behandling.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg takker ordførerne for de forskellige partier for den tilslutning, de alle har givet til lovforslaget. Jeg er naturligvis ganske enig i de betragtninger, der er fremført om, at det foreliggende lovforslag ikke kan anses for at indeholde det endelige med hensyn til, hvad man må anse det for nødvendigt at yde for at gøre adgangen til den højere uddannelse mere lige. Hvis man i udvalget vil vise den samme beredvillighed og forståelse, som er kommet til udtryk her i dag, er det muligt, at vi

[Undervisningsministeren.]

kan finde frem til visse forbedringer i det foreliggende lovforslag.

Jeg vil dog bede om, at man tager to ting i betragtning, for det første at hele spørgsmålet må ses i forbindelse med den almindelige finansielle og økonomiske stilling i landet, og at det også må tages i betragtning, at uden for den kreds af unge, vi her beskæftiger os med, er der titusinder af andre unge, der kæmper hårdt for at skaffe sig en uddannelse og kæmper hårdt for at kunne få mulighed for at komme ind i et erhverv. Der må jo være en vis lighed i behandlingen af unge, hvad enten de læser, eller de går ud i det praktiske erhverv. Jeg siger ikke dette, fordi jeg mener, at man ikke skal gå videre med hensyn til at hjælpe de unge, der virkelig har brug for hjælp under deres studier, men man må også have andre kredse af unge i tankerne, som ikke får nogen hjælp, men er henvist til stort set at klare sig selv. En stor del af de studerende unge uddanner sig dog til en livsgerning og kan gå ind i stilling i samfundet, medens de unge, der uddanner sig ude i det praktiske liv, gang på gang har vanskeligt ved at skaffe sig den kapital, som er forudsætningen for at komme i gang i et erhverv som selvstændige erhvervsudøvende.

Når det ærede medlem hr. Hvidberg siger, at de store skatter er en af grundene til, at det er nødvendigt nu fra det offentliges side at yde betydelige beløb for at lette forældrene byrden ved deres børns uddannelse, er det selvfølgelig i nogen grad rigtigt. (Hvidberg: Det er helt rigtigt!). Ja, ja, for det første må jeg sige til det ærede medlem, at disse forældre betaler ikke andre direkte skatter end dem, det ærede medlem har været med til at gennemføre — jeg ved ikke, om det er nogen trøst for de pågældende forældre — og dernæst må jeg sige, at deres skatter bliver ikke mindre, hvis man forhøjer de foreslåede beløb. Det skal det ærede medlem tænke på. Det ærede medlem kan ikke både beklage sig over skatterne og samtidig foreslå, at vi skal forøge statens udgifter; men jeg synes ikke, at vi skal komme ind på denne diskussion. Jeg synes, vi skal enes om, at der er stor ulighed med hensyn

til, hvem der har mulighed for at gennemføre en uddannelse, og at vi må se at udjævne denne ulighed i nogen grad; det er også det, det foreliggende forslag tager sigte på, selv om uligheden ikke udjævnes i et sådant omfang, som mange kunne ønske, og som også jeg kunne ønske.

Under hensyn til de faktorer, jeg her har nævnt, må det dog siges, at der sker en betydelig forbedring i forhold til den gældende ordning. I denne forbindelse vil jeg ikke undlade at pege på to ting, som også er berørt af ordførerne, nemlig de to nye områder, der er kommet ind under uddannelsesfonden: lånemulighederne for seminarieelever og mulighederne for befordringsgodtgørelse til elever, der har langt til gymnasiet. Det ærede medlem hr. Heick var ikke sikker på, at seminarieeleverne skulle ind under lånefonden, og gav udtryk for usikkerhed med hensyn til, hvor store beløb der i så fald skulle stilles til rådighed. Seminarieeleverne må naturligvis komme ind under samme bedømmelse som alle andre, der er under uddannelse, med hensyn til trang, og hvad der i øvrigt bliver taget i betragtning ved fordelingen af de lånemidler, der i det hele taget er til rådighed; det kan ikke på forhånd siges, hvordan seminarieelevernes stilling vil blive i forhold til andres. Efter min mening må de naturligvis have samme vilkår som alle andre, der falder ind under låneordningen.

Med hensyn til spørgsmålet om at yde støtte til befordringsgodtgørelse for de elever, der har langt til gymnasiet, synes jeg, det er en naturlig, rimelig og retfærdig ordning, at unge, der på grund af de store afstande har vanskeligt ved at komme til et gymnasium, får deres rejseudgifter dækket, således at der i nogen grad bliver ligestilling for alle unge landet over. Derfor mener jeg, at dette forslag er et led i bestræbelserne for en større ligestilling for alle unge, også de unge, der skal læse. Om den i lovforslaget fastsatte afstand til gymnasiet er den rigtige, kan vi jo altid drøfte, det er naturligvis et skønmæssigt tal, men min betragtning var den, at hvis man boede væsentlig længere borte end de kilometerafstande, der er tale om, måtte det føre til så store øgede udgifter, at der var grund til at tage det i betragtning ved ydelsen af befordringsgodtgørelsen.

[Undervisningsministeren.]

Det ærede medlem hr. Per Hækkerup spurgte, om den betaling, elever på private seminarier yder, ikke er for høj, således at de bliver dårligere stillet end eleverne på statsseminarierne. Det ærede medlem har jo ret i, at eleverne på private seminarier må betale for undervisningen, medens denne er gratis på statsseminarierne, og at de stipendier, der er til rådighed, ikke udligner denne forskel. Jeg vil meget gerne overveje, om man skulle søge gennemført en forbedring, således at eleverne på private seminarier ikke bliver dårligere stillet end eleverne på statsseminarier.

Jeg må måske have lov til at berøre et andet forhold, som har været fremme. Det er spørgsmålet om, hvor stor en del af midlerne, som stilles til rådighed, der skal ydes som lån, og hvor stor en del som stipendier. Der kan siges en hel del til støtte for begge synspunkter; men mange unge vil, som også det ærede medlem hr. Hvidberg var inde på, være betænkelige ved at påtage sig betydelig gæld i deres studietid, fordi de må se i øjnene, at de i adskillige år efter deres embedseksamen ikke vil være i stand til at betale disse lån tilbage. Det må yderligere tages i betragtning, at hvis midlerne væsentlig stilles til rådighed som lån, vil det være forbundet med en stor administration. Jeg ved heller ikke, om man så kan opretholde den almindelige understøttelsesordning, man har på en række andre områder, f. eks. for højskoleelever og andre. Hvis man her går bort fra stipendieordningen og udelukkende går over til ydelse af lån, må der være en vis ligestilling i forhold til andre grupper af unge, som får statsstøtte under deres uddannelse. Jeg vil tro, man skal beholde begge muligheder, og jeg vil tro, at man bliver nødt til at bevare en væsentlig del af beløbene til stipendier, også for at hjælpe de unge fra dårligt stillede hjem de første år af deres studietid, ellers vil de have meget vanskeligt ved i det hele taget at komme i gang med læsningen.

Så nævnte det ærede medlem hr. Hvidberg en ting, jeg lige må svare på. Han sagde, at vi ikke skulle drøfte skolelovsforslagene her, men at det måtte tages i betragtning, at hvis skolelovsforslagene blev gennemført, ville studentereksamen blive

forringet. Jeg ved ikke, hvor det ærede medlem har det fra, det er slet ikke tilfældet. Det ærede medlem kan ikke have fulgt opmærksomt med under drøftelserne om skolelovsforslaget, når han kan sige det. Studentereksamen opretholdes som nu, dens lødighed anfægtes ikke ved de nye forslag.

Jeg takker for den tilslutning, der er givet, og kan tilsige min medvirken til samarbejde i udvalget. Jeg ser meget gerne, om man kan blive enig om forbedringer på de områder, her er nævnt. Det er ikke mit ønske, at man skal holde sig inden for de forholdsvis beskedne rammer, her er angivet. Jeg har imidlertid anset det for formålstjenligt at fremsætte et realitetsbetonet lovforslag, som kan forventes at kunne opnå almindelig tilslutning, og det håber jeg at dette lovforslag kan.

Heick: Det ærede medlem hr. Helge Larsen gjorde nogle bemærkninger i anledning af min henvisning til den fremadskridende inflation og gjorde gældende, at vi i det sidste halve år ingen inflation har haft. Er det undgået det ærede medlems opmærksomhed, at trods et næsten styrtagtigt fald i levnedsmiddelpriserne har det sidste pristal vist en opgang på 3 points? Det viser, at selv faldet i levnedsmiddelpriserne ikke har kunnet opveje stigningen på andre områder. Jeg ved, at huslejerne også spiller ind, men vi har alligevel ikke, selv i det halve år, hvor vi har haft den velsignelsesrige trekantregering, kunnet undgå en fremadskridende inflation. Jeg vil henstille til det ærede medlem ikke at være for optimistisk med hensyn til det kommende halve år. Lad os først se, hvordan overenskomstssituationen afvikles, lad os først se, hvordan den nye lønningslov bliver, inden vi bedømmer inflationens udvikling.

Formanden: Jeg henstiller, at man ikke gør denne debat til en forhandling om inflationsspørgsmålet.

Heick: Undskyld, højtærede formand, men vi har dog drøftet inflationsspørgsmålet i forbindelse med fastsættelsen af de beløb, det her drejer sig om.

Den højtærede undervisningsminister var inde på spørgsmålet om lighed over for

[Heick.]

andre unge — det synspunkt kan jeg i høj grad slutte mig til — og at man må tage hensyn til den almindelige stilling her i landet — det vil jeg også understrege. Da vi drøftede lovforslaget for 3 år siden, var vi meget villige til at komme ind på dækningsspørgsmålet. Jeg tror endda, at den højtærede undervisningsminister dengang havde den opfattelse, at når man ville have en forhøjelse af udgifterne, skulle man samtidig kunne anvise dækning derfor. Det har ikke været inddraget i debatten, men jeg vil blot understrege det, for det kan godt være, at jeg er den eneste, der har været inde på den tankegang i første omgang. Jeg vil understrege, at den side af sagen er også vigtig: at vi ser på, hvorfra midlerne skal skaffes. Der er kun skattekedernes lommer at tage dem fra.

Hvidberg: Jeg må tilstå, at jeg var en del forbløffet over indledningen i den højtærede ministers svar. Ministeren talte om de titusinder af andre unge, vi dog må have i tankerne, de unge, som ikke får nogen hjælp, som må kæmpe sig frem ude i erhvervslivet, og han sagde, at der må være en vis lighed — ministerens tone var næsten polemisk. Må jeg spørge: hvem polemiserer ministeren imod? Det må jo være mod sig selv. Vi andre står her og anbefaler princippet i lovforslaget og vil prøve at gøre det så godt som muligt, og så kommer der en røst, der siger: tænk dog på de andre! Hvorfor skulle det drages ind i sagen? Det er de unge, der er under uddannelse, som lovforslaget beskæftiger sig med; det er derfor dem, vi taler om, ikke om dem ude i erhvervslivet. Og man må være klar over, at mange, der går ud i erhvervslivet, får meget tidligt en indtægt og kan stifte hjem, medens de studerende først kan klare sig på et senere tidspunkt. Man kan ikke behandle alle disse titusinder, som ministeren taler om, som en forskelsløs enhed, en hel gruppe, der er skudt til side til fordel for de mennesker, der skal have

en uddannelse. Jeg synes ikke, det er nogen heldig måde at udtrykke sig på. De titusinder er ikke én gruppe, det er mange forskellige grupper, og her taler vi om de uddannelsessøgende.

Den højtærede minister benægter, at studentereksamen bliver forringet efter de foreliggende skolelovsforslag. Ministeren hævder, at studentereksamens lødighed opretholdes, den anfægtes ikke, bliver ikke forringet, men at det er mig, der ikke har fulgt med, som har sovet i disse uger og ikke har anelse om, hvad der er sket. (*Undervisningsministeren* [Jørgen Jørgensen]: Det sagde jeg ikke!). Jeg har fulgt overordentlig godt med. Jeg er vidende om, at så at sige alle gymnasiekyndige mennesker er enige om, at de love, som der foreligger forslag til, vil forringe studentereksamen — hvad enhver, der læser lovsforslagene igennem, vil give mig ret i — med de foreslåede 6. og 7. klasser og 1. og 2. realklasser. Og tænk så på dem, der skal uddanne sig i de humanistiske fag, de gammelsproglige. De er tvunget til at begynde deres gymnasieuddannelse i 1. gymnasieklasse med latin, græsk og fransk. Jeg har altid hørt, at man ikke på én gang i et semester kan begynde på to sprog, det har mine lærere altid sagt til mig. Det er ganske givet, at de får en meget forringet uddannelse i de tre år. Enten kan de magte den, og så bliver de overanstrengt, eller også kan de ikke magte den, og så får de en forringet uddannelse og må begynde at læse græsk og latin på universitetet. Jeg vil derfor gerne tilbagevise udtalelsen om, at studentereksamen ikke forringes. Det var berettiget, når jeg fremførte det, hvad jeg for øvrigt blev tilskyndet til af det ærede medlem hr. Per Hækkerups udtalelser.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg ved ikke, om jeg må forstå det ærede medlem hr. Hvidberg på den måde; at det ærede medlem og hans parti er villige til at gå med til betydelig højere beløb, end der her er foreslået. Det ville have

[Undervisningsministeren.]

interesse for mig at få det at vide. Jeg har naturligvis ikke på noget punkt villet sige, at med dette forslag er det, som jeg anser for ønskeligt for den studerende ungdom, opfyldt. Jeg har tværtimod sagt, at jeg meget gerne vil gå videre, men at man ind i sine overvejelser af, om de beløb, der stilles til rådighed, er rimelige, også måtte tage hensyn til den øvrige del af ungdommen, som også er under uddannelse, men ikke kan falde ind under disse regler, og denne sammenligning er ganske berettiget. De unge studerende vil også være enige med mig i, at de ikke skal have en særstilling fremfor andre unge. I øvrigt er det ikke alene unge studerende ved universiteterne, der kan komme i betragtning. Det ærede medlem vil have set, at det også drejer sig om et stort antal andre unge end lige netop dem, der uddanner sig ved universiteterne og de højere læreanstalter.

Jeg har altså ikke sagt, at disse beløb er tilstrækkelige; jeg kunne ønske dem højere. Jeg har sagt, at set i forhold til den almindelige økonomiske stilling i landet, og hvad der må anses for politisk muligt at vinde almindelig tilslutning til, må det ligge omkring disse tal, og jeg vil naturligvis meget gerne gå videre, hvis det ærede medlem og andre mener det forsvarligt. Det ærede medlem har ingen grund til at tage sagen på den måde, det ærede medlem gjorde, og han har navnlig slet ingen grund til det, hvis han ikke selv er indstillet på, at vi skal kunne bruge betydelig større beløb end dem, der her er tale om, til det formål, vi drøfter.

Hvad skolelovene angår, vil jeg hellere vente, til de kommer til almindelig drøftelse her i tinget, men jeg må måske gøre det ærede medlem, der siger, at studentereksamen vil blive forringet ved de nye forslag; opmærksom på, at han kan få en kendt rektors ord for, at blandt hans bedste elever i gymnasiet findes de unge, der kommer fra en skole, hvor man efter en 7-årig folkeskole har et 2-årigt præliminærkursus; derfra henter han sine bedste elever til sit gymnasium. Mon der ikke deri ligger et udtryk for, at man meget vel under de nye skolelove vil kunne give børnene og de unge en uddannelse, der gør

det muligt for dem at tage en studentereksamen med samme gyldighed og i samme omfang som nu? Det var det, jeg sagde til det ærede medlem.

Ragnild Andersen: Jeg vil gerne udtrykke min glæde over, at den højtærede minister såvel i første som nu i anden omgang sagde, at det ikke var hans mening med lovforslaget, at vi skulle holde os inden for de foreslåede, som ministeren sagde, beskedne rammer i lovforslaget, men at han i hvert tilfælde var villig til, for så vidt der kunne blive enighed en yderligere forbedringer ud over dem, der findes i lovforslaget, at gå ind derfor, for det fortæller noget om mulighederne for at få gennemført en bedre lov end den, vi her står over for.

Det ærede medlem hr. Heick understregede udtalelsen om, at vi skulle tage hensyn til den økonomiske stilling. Til den bemærkning vil jeg sige, at man kan jo spare så meget på skillingerne, at det kommer til at betyde, at dalerne ruller. Når ordføreren for venstre, det ærede medlem hr. Heick, siger, at vi må have dækning for udgifterne, så er det rigtigt; vi skal have dækning for de udgifter, der i det hele taget kommer på statsregnskabet, og det har vi da også, vi har jo ikke underskud på statsregnskabet. Men jeg vil gerne sige, at investeringen i ungdommens uddannelse er den bedste investering, vi kan foretage, for det er en investering i fremtiden.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtages uden afstemning.

Per Hækkerup: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtages dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 21. februar, kl. 13 med følgende dagsorden:

[Formanden.]

- 1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om ungdommens uddannelsesfonds forvaltning og virksomhed.

- 2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om refusion for rutebiler.

- 3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Tilskud til de anerkendte arbejdsløshedskasser m. v.).

- 4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om beskatningen af renteforsikringer m. v.

- 5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om folkeforsikring og i lov om offentlig forsorg. (Om udvidelse af dagpengehjælpen før og efter en fødsel til at omfatte alle arbejdende kvinder med indtægt under sygekassegrænsen) [af Ragnhild Andersen m. fl.].

Mødet hævet kl. 15¹⁰.

59. møde.

Fredag den 21. februar kl. 13.

Formanden: Medlem af folketinget Petra Petersen har meddelt mig, at hun ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Finder ministeren det ikke betimeligt på grund af de herskende afsætningsvanskeligheder for smør at foranledige, at man på offentlige institutioner anvender smør til bordbrug?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om ungdommens uddannelsesfonds forvaltning og virksomhed.

Valgt blev: *Per Hækkerup, Kaj Andresen, Nina Andersen, Victor Gram, Hougaard, Erhard Jakobsen, M. Larsen (Kolding), Helge Larsen, Alfred Jørgensen, Heick, Marius Buhl, Henry Christensen, Hartling, Kr. Juul, Hvidberg, Ninn-Hansen og Jacob Pedersen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om refusion for rutebiler.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 2718).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Holmberg: Inden vi går til afstemning om dette lille lovforslag, skal jeg på mit partis vegne gøre et par bemærkninger for at motivere vor stilling.

Det er som sagt et lille lovforslag; der er ikke mange penge i det; men det er en ejendommelig fremgangsmåde, der fra første færd er anvendt her i tinget og i udvalget. Der har, lige siden den højtærede finansminister fremsatte lovforslaget, været enighed i alle partier om, at rutebilernes beskatning er kommet op på en højde, som de ikke kan bære. Selv den højtærede finansminister har måttet erkende, at vægtafgiften er for høj, men hvorfor så ikke nedsætte den? Her er ikke tale om overbud eller underbud; det er det samme beløb, det drejer sig om, hvad enten man, som vi har foreslået, nedsætter afgiften, eller man giver refusion. Når vi ved tidligere lejligheder har drøftet motorbeskatningen, har den højtærede finansminister altid sagt: hvor vil De skaffe dækning fra? Den tale kan altså ikke bruges denne gang.

Vore ændringsforslag, som blev stemt ned ved anden behandling, tilsigtede at give samme lettelse som den her foreslåede